

Wiesław Lizak

ORCID 0000-0001-7383-4012

Bliski Wschód: rok niepewności

Wojna Izraela z Hamasem – instrument siły jako substytut polityki

Najważniejsze wydarzenia roku 2025 w regionie Bliskiego Wschodu stanowiły element szerszego procesu, będącego konsekwencją wybuchu konfliktu pomiędzy Izraelem i palestyńskim Hamasem, rozgrywającego się od 7 października 2023 r.¹ Głównym obszarem rywalizacji pomiędzy antagonistami był Okręg Gazy, stanowiący terytorialne zaplecze dla palestyńskiej organizacji zarządzającej od 2007 r. tą częścią dawnego mandatu palestyńskiego. Niemniej powiązania stron konfliktu z zewnętrznymi aktorami oraz istniejący dotychczas układ sił w regionie bliskowschodnim sprawiły, że lokalne sprzeczności stały się impulsem dla przebudowy regionalnego ładu. Izrael, rządzony przez siły prawicowe, wśród których znalazły się także partie polityczne odwołujące się do wojującego i fanatycznego nacjonalizmu², po ataku Hamasu przyjął kurs na militarne rozbicie tej organizacji, uznawanej za terrorystyczną także przez szereg państw Zachodu. W praktyce oznaczało to oparcie strategii bezpieczeństwa państwa na sile i dążeniu do fizycznego wyeliminowania przeciwnika (a przynajmniej maksymalnego ograniczenia jego zdolności do prowadzenia wrogiej Izraelowi polityki). Od 23 października 2023 r. izraelska armia rozpoczęła operacje wojskowe na terytorium Okręgu Gazy, wykorzystując dostępny potencjał sił zbrojnych. Głównym celem operacji było

¹ Zob. „What is Hamas? A simple guide to the armed Palestinian group”, Al Jazeera, 8 października 2023 r., <https://www.aljazeera.com/news/2023/10/8/what-is-the-group-hamas-a-simple-guide-to-the-palestinian-group#:~:text=After%20two%20years%20of%20its%20genocidal%20war,presence%20in%20Palestine%2C%20politically%2C%20administratively%2C%20and%20militarily> (dostęp: 4.02.2026).

² W lipcu 2025 r. prawicowe partie religijne, Szas oraz Zjednoczony Judaizm Tory, formalnie wyszły z koalicji rządzącej w związku z protestem wobec zniesienia zwolnień studentów szkół religijnych z poboru do izraelskiej armii. Osłabiło to znacznie rząd, który obecnie dysponuje marginalną większością w parlamencie (ok. 61 miejsc na 120). Zob. M. Wojnarowicz, „Sytuacja wewnętrzna i międzynarodowa rządu Benjamina Netanjahu”, *Biuletyn PISM* nr 85(3088), 6 sierpnia 2025 r., <https://www.pism.pl/publikacje/sytuacja-wewnetrzna-i-miedzynarodowa-rzadu-benjamina-netanjahu#:~:text=PISM%20Sytuacja%20wewn%C4%99trzna%20i%20mi%C4%99dzynarodowa%20rz%C4%85du%20Benjamina%20Netanjahu> (dostęp: 5.02.2026).

rozbić Hamasu i zniszczenie jego potencjału wojskowego, uniemożliwienie mu ponownego stworzenia zagrożenia dla Izraela oraz uwolnienie 251 zakładników wziętych do niewoli w trakcie ataku z 7 października. Wpływy sił skrajnie prawicowych i uzależnienie Likudu – głównej partii koalicji rządzącej w Jerozolimie – od ich poparcia dla rządu Binjamina Netanjahu sprawiły, iż w istocie kwestia wolności zakładników została podporządkowana strategii militarnego unicestwienia Hamasu.

W tej sytuacji działania Izraela ukierunkowane były na zniszczenie wszelkiej infrastruktury, która mogłaby służyć palestyńskim bojownikom, także cywilnej, jeśli istniało podejrzenie, że może ona być przez nich wykorzystywana. Taka strategia wzbudziła wiele kontrowersji, w wyniku jej stosowania bowiem istniejąca infrastruktura, włącznie z budynkami mieszkalnymi, szkołami czy szpitalami, została zburzona, a ludność cywilną dotknęła klęska humanitarna. Towarzyszyły temu ograniczenia w dostawach różnych form pomocy, włącznie z przyjętym przez izraelski parlament zakazem (28 października 2024 r.) działania Agencji Narodów Zjednoczonych ds. Pomocy Uchodźcom Palestyńskim na Bliskim Wschodzie (UNRWA). Fakt, iż kwestia uwolnienia zakładników nie stała się priorytetem dla władz izraelskich, budził także kontrowersje w tym państwie, dla wielu Izraelczyków ten cel operacji w Gazie był bowiem najistotniejszy. Pomimo akceptacji większości społeczeństwa dla celów tej wojny kwestia zakładników wywoływała niezadowolenie części społeczeństwa, wpływając na stan nastrojów opinii publicznej³.

Liczba ofiar śmiertelnych w pierwszej fazie konfliktu (do rozejmu zawartego w styczniu 2025 r.) wśród Palestyńczyków wyniosła ponad 40 tys., po stronie izraelskiej ofiary śmiertelne to przede wszystkim ok. 1200 osób, które poniosły śmierć w trakcie ataku Hamasu inaugurującego konflikt. Podczas prowadzenia operacji przez siły IDF w Gazie liczba ofiar wśród żołnierzy izraelskich do zawarcia porozumienia rozejmowego wyniosła 405 osób. Hamas poniósł ogromne straty w trakcie walk. Najważniejsi przywódcy organizacji, zarówno polityczni, jak i wojskowi, zostali fizycznie wyeliminowani, a oddziały bojowe straciły wówczas – według strony izraelskiej – ok. 20 tys. bojowników. Przyjęta przez Izrael taktyka działań wojskowych, prowadząca do ogromnych strat ludzkich i materialnych w Okręgu Gazy, przyniosła również falę krytycyzmu wobec jego poczynań na świecie, a jednym z przejawów tej tendencji było sformułowanie przez Międzynarodowy Trybunał Karny oskarżeń o popełnienie zbrodni wojennych i zbrodni przeciwko ludzkości. Zaowocowało to aktem oskarżenia przeciwko premierowi Netanjahu i ministrowi obrony

³ Zob. T. Staff, „Breaking with PM, 74% of Israelis back war-ending deal to free all hostages – poll”, *The Times of Israel*, 11 lipca 2025 r., <https://www.timesofisrael.com/breaking-with-pm-74-of-israelis-back-war-ending-deal-to-free-all-hostages-poll/> (dostęp: 5.02.2026).

Izraela Jo'awowi Galantowi, a także trzem przywódcom Hamasu (którzy jednak zginęli w trakcie walk)⁴.

Dramatyczna sytuacja ludności cywilnej Okręgu Gazy i taktyka wojny na wyniszczenie przyjęta przez strony konfliktu wywołały reakcję społeczności międzynarodowej i leżały u źródeł propozycji rozejmowych, które kierowane były do obu antagonistów w nadziei na zaprzestanie walk. Główną rolę odgrywała w tym procesie dyplomacja amerykańska, wspierana przez wysiłki krajów arabskich, zwłaszcza Egiptu i Kataru. Przez wiele miesięcy wysiłki administracji prezydenta Joego Bidena okazywały się jednak mało skuteczne. Perspektywa zmiany administracji amerykańskiej po wyborach wygranych przez Donalda Trumpa w powiązaniu z proizraelskim nastawieniem nowego prezydenta, idącego do wyborów m.in. pod hasłami wygaszania istniejących konfliktów, doprowadziła pod koniec 2024 r. do przyspieszenia negocjacji i zawarcia porozumienia rozejmowego 15 stycznia 2025 r. – weszło ono w życie 19 stycznia, a więc w przeddzień zaprzysiężenia nowego prezydenta w USA⁵.

Porozumienie to przewidywało przerwanie walk, wymianę 33 izraelskich zakładników (kobiety, dzieci, osoby powyżej 50. roku życia) za 1900 więźniów palestyńskich oraz wycofanie wojsk Izraela z gęsto zaludnionych obszarów Okręgu Gazy do stref buforowych; miały one przejściowo pozostać na terenach przygranicznych, a z tzw. korytarza filadelfijskiego, a więc pasa terytorium na pograniczu z Egiptem, zostać wycofane w ciągu 50 dni. Jednocześnie zakładano ich dłuższą obecność w regionie przejścia granicznego w Rafah, łączącego Okręg Gazy z Egiptem. Pierwszy etap realizacji porozumienia miał trwać sześć tygodni, w tym okresie zakładano – po 16 dniach od rozpoczęcia pierwszej fazy rozejmu – przeprowadzenie dalszych negocjacji na temat trwałego rozejmu. Na kolejnym etapie realizacji porozumienia planowano negocjacje na temat pełnego wycofania wojsk izraelskich i wymiany pozostałych zakładników na więźniów palestyńskich (oceniano, iż na początku 2025 r. w niewoli Hamasu pozostawało jeszcze 79 osób). Trzeci etap realizacji porozumienia kończącego konflikt miał obejmować negocjacje na temat odbudowy Okręgu Gazy oraz

⁴ M. Wojnarowicz, S. Zaręba, „Międzynarodowy Trybunał Karny ściga przywódców Izraela i Hamasu”, *Biuletyn PISM* nr 183(2993), 4 grudnia 2024 r., <https://www.pism.pl/publikacje/miedzynarodowy-trybunal-karny-sciga-przywodcow-izraela-i-hamasu#:~:text=PISM%20Mi%20C4%99dzynarodowy%20Trybuna%20C5%82%20Karny%20%20C5%9Bciga%20przyw%C3%B3dc%C3%B3w%20Izraela%20i%20Hamasu> (dostęp: 5.02.2026). Zob. też R. Ingber, „Mapping state reactions to the ICC arrest warrants for Netanyahu and Gallant”, *Just Security*, 6 marca 2025 r., [https://www.justsecurity.org/105064/arrest-warrants-state-reactions-icc/#:~:text=On%20Thursday%2C%20the%20International%20Criminal%20Court%20\(ICC\),least%20not%20before%20the%20International%20Criminal%20Court](https://www.justsecurity.org/105064/arrest-warrants-state-reactions-icc/#:~:text=On%20Thursday%2C%20the%20International%20Criminal%20Court%20(ICC),least%20not%20before%20the%20International%20Criminal%20Court) (dostęp: 5.02.2026).

⁵ Na temat przebiegu konfliktu od października 2023 r. do podpisania styczniowego porozumienia rozejmowego w 2025 r. zob. szerzej: W. Lizak, „Bliski Wschód: prymat siły nad prawem i emocji nad racjonalnością”, *Rocznik Strategiczny 2024/25*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2025, s. 367–377.

przekazania ciał martwych zakładników, a także otwarcie przejść granicznych w Okręgu Gazy. Przesiedlona ludność cywilna uzyskała prawo powrotu do swoich miejsc zamieszkania w północnej części regionu, skąd wcześniej została wysiedlona. Zwiększono także dostawy pomocy humanitarnej dla ludności cywilnej, chociaż praktycznie od początku rozejmu ze strony ONZ pojawiały się oskarżenia o tworzenie przez władze izraelskie barier dla takiej aktywności, odrzucane przez władze w Jerozolimie. Głosiły one, że dokładają wszelkich starań, by zapewnić bezpieczeństwo dla konwojów humanitarnych, a problemy wynikają raczej z aktywności bojowników Hamasu czy działań grup przestępczych, przeciwdziałanie im bowiem wymaga podejmowania operacji z użyciem siły⁶.

Porozumienie, uznane przez prezydenta Trumpa za wielki sukces, w istocie nie spełniło pokładanych w nim nadziei, a brak gotowości do kompromisu stron konfliktu na dalszych etapach negocjacji doprowadził do wznowienia wrogości. Realizacji porozumienia nie przysłużyły się także sugestie prezydenta Trumpa, ogłoszone pod koniec stycznia 2025 r., sugerujące oczyszczenie Okręgu Gazy z jego mieszkańców, przesiedlenie ich do innych krajów i przekształcenie Gazy po odbudowie przez przedsiębiorstwa amerykańskie w nowoczesny obszar biznesowo-turystyczny⁷. Reakcja świata na takie deklaracje była zdecydowanie negatywna, a Egipt, Jordania i Arabia Saudyjska odrzuciły wszelkie sugestie (zwłaszcza ze strony izraelskiej), iż mogłyby się stać miejscem relokacji Palestyńczyków. Sekretarz generalny ONZ António Guterres przywołał w tym kontekście pojęcie „czystek etnicznych”, oskarżając zwolenników takich pomysłów o dehumanizację całego narodu i opowiadając się za ideą dwóch państw jako jedynego możliwego rozwiązania statusu Palestyńczyków⁸. Krytyczne reakcje na tę wypowiedź pojawiły się też w Stanach Zjednoczonych, co zadecydowało ostatecznie o wygaszeniu toczącej się debaty.

W Izraelu skrajnie prawicowi członkowie koalicji rządzącej przyjęli porozumienie z dużym dystansem. Minister bezpieczeństwa narodowego Itamar Ben-Gvir, kierujący partią Żydowska Siła, oraz dwóch innych ministrów z tejże

⁶ Zob. J. Zanotti, J.M. Sharp, „Israel-Hamas cease-fire in Gaza”, Congressional Research Service, 17 stycznia 2025 r., <https://www.congress.gov/crs-product/IN12487> (dostęp: 25.01.2026); „Ceasefire and hostage exchange (January–March 2025)”, 22 stycznia 2026 r., Britannica, <https://www.britannica.com/event/Israel-Hamas-War/Ceasefire-and-hostage-exchange-January-March-2025> (dostęp: 25.01.2026).

⁷ W lutym 2025 r. prezydent Trump zamieścił w serwisie Truth Social oraz na Instagramie wygenerowany przez sztuczną inteligencję film pokazujący region jako luksusowy kurort (Trump Gaza). Film w istocie był stworzony przez filmowca Solo Avitala satyrą, którą prezydent Trump wykorzystał do własnych celów promocyjnych; zob. R. Hall, „Trump Gaza’ AI video intended as political satire, says creator”, *The Guardian*, 6 marca 2025 r., <https://www.theguardian.com/technology/2025/mar/06/trump-gaza-ai-video-intended-as-political-satire-says-creator> (dostęp: 25.01.2026).

⁸ „Ceasefire and hostage exchange...”, op. cit.

partii ustąpili 19 stycznia z zajmowanych stanowisk, protestując przeciwko rozejmowi i uwolnieniu palestyńskich więźniów. Z kolei minister finansów Becael Smotricz (partia Religijny Syjonizm) zagroził opuszczeniem koalicji, jeśli Izrael zaakceptuje zakończenie wojny przed osiągnięciem wszystkich celów, wśród których wymienił przede wszystkim całkowite zniszczenie Hamasu⁹. Ubocznym skutkiem tej sytuacji był wzrost przemocy wywołanej przez izraelskich osadników na terytorium Zachodniego Brzegu Jordanu. Rząd premiera Netanjahu – chcąc zachować większość parlamentarną – przyjął bardziej ugodową postawę wobec przejawów ekstremizmu osadników żydowskich, których reprezentację stanowią skrajnie prawicowe partie¹⁰.

Wkrótce po wejściu w życie porozumienia rozpoczęto realizację jego postanowień. Do momentu zakończenia pierwszej fazy rozejmu udało się uwolnić 25 izraelskich zakładników (przekazano także ciała 8 zmarłych w niewoli osób) w zamian za 1777 palestyńskich więźniów (spośród 9619 przetrzymywanych w izraelskich więzieniach), ponadto na wolność wypuszczono 5 tajskich zakładników znajdujących się w niewoli Hamasu¹¹. Towarzyszyły temu jednak wzajemne oskarżenia o brak gotowości do realizacji w pełni postanowień dokumentu oraz propagandowe działania mające pokazywać dobrą wolę każdej ze stron i dezawuować działania przeciwnika. Dalsze negocjacje na temat realizacji postanowień odnośnie do kolejnego etapu rozejmu, które miały się rozpocząć 3 lutego, nie zostały podjęte. Aż do planowanego na 2 marca terminu zakończenia pierwszej fazy implementacji porozumienia trwały wzajemne oskarżenia o naruszanie porozumień. Izrael domagał się w tym czasie wypuszczenia kolejnych zakładników, których uwolnienie przewidziano w ramach drugiej tury porozumienia, i wznowił w tym dniu blokadę pomocy humanitarnej, a także wstrzymał dostarczanie do Okręgu Gazy energii elektrycznej (co skutkowało m.in. ograniczeniem aktywności urządzeń odsalających wodę morską niezbędną do celów bytowych). Hamas deklarował realizację kolejnych postanowień, ale pod warunkiem wznowienia rozmów i ustępstw ze strony Izraela, wskazując, że uwolnienie wszystkich

⁹ „Israeli far-right ministers oppose Gaza ceasefire deal with Hamas”, Reuters, 19 stycznia 2025 r., [https://www.reuters.com/world/middle-east/israeli-far-right-ministers-oppose-gaza-ceasefire-deal-with-hamas-2025-01-19/#:~:text=JERUSALEM%2C%20Jan%2019%20\(Reuters\)%20%2D%20Two%20far%20right,not%20try%20to%20bring%20down%20Netanyahu's%20government](https://www.reuters.com/world/middle-east/israeli-far-right-ministers-oppose-gaza-ceasefire-deal-with-hamas-2025-01-19/#:~:text=JERUSALEM%2C%20Jan%2019%20(Reuters)%20%2D%20Two%20far%20right,not%20try%20to%20bring%20down%20Netanyahu's%20government) (dostęp: 26.01.2026).

¹⁰ Por. „OCHA occupied Palestinian territory (oPt)”, OCHA, <https://data.humdata.org/organization/ocha-opt> (dostęp: 5.02.2026); „Thematic Report – Israel’s discriminatory administration of the occupied West Bank, including East Jerusalem”, OHCHR, 7 stycznia 2026 r., <https://www.ohchr.org/en/documents/thematic-reports/thematic-report-israels-discriminatory-administration-occupied-west-bank> (dostęp: 5.02.2026).

¹¹ „Palestine: End of ceasefire and reimposition of blockade in Gaza”, ACAPS Briefing Note, 25 marca 2025 r., https://www.acaps.org/fileadmin/Data_Product/Main_media/20250325_ACAPS_Briefing_note_Palestine_End_of_the_ceasefire_and_blockade_in_Gaza.pdf (dostęp: 28.01.2026).

zakładników pozbawiłoby tę organizację instrumentów nacisku na rzecz uwzględnienia jej postulatów w procesie negocjacyjnym. W dniu 19 lutego Hamas zaproponował uwolnienie wszystkich zakładników w zamian za trwały rozejm, pełne wycofanie się Izraela z Okręgu Gazy oraz wypuszczenie kolejnej grupy więźniów palestyńskich, oferta ta została jednak odrzucona przez władze w Jerozolimie – Izrael nie godził się na dalsze funkcjonowanie Hamasu jako głównej siły administrującej Okręgiem Gazy¹². Po stronie izraelskiej na rzecz usztywnienia stanowiska działała także niestabilna sytuacja w koalicji rządzącej. Groźba jej rozpadu, konieczność przyjęcia przez Kneset w marcu budżetu państwa oraz przychylność dla izraelskich poczynań ze strony Stanów Zjednoczonych sprawiły, że 18 marca rząd przystąpił do kolejnej fazy działań militarnych (ulegając naciskom ze strony sił skrajnie prawicowych), a partia Żydowska Siła w tej sytuacji ponownie weszła do koalicji rządzącej¹³. Groźba upadku rządu była jedną z głównych, jeśli nie najważniejszą przesłanką decyzji gabinetu premiera Netanjahu o powrocie do działań z pozycji siły. Obawy o możliwość wyborczej przegranej w kontekście oskarżeń premiera o polityczną odpowiedzialność za doprowadzenie do kryzysu w październiku 2023 r. oraz kierowane pod jego adresem zarzuty o działalność o charakterze przestępczym (korupcja) skutkowały dążeniem do przedłużenia trwania gabinetu jak najdłużej w nadziei na uniknięcie odpowiedzialności – zarówno politycznej, jak i prawnej – za zaistniałą sytuację¹⁴.

W trakcie rozejmu nie udało się zrealizować wszystkich przyjętych zobowiązań. Dostawy pomocy humanitarnej – ze względu na ograniczenia po stronie izraelskiej – były realizowane w ok. 70% wobec pierwotnych założeń (przewidywały one wjazd ok. 600 ciężarówek dziennie z pomocą). Pomimo zawieszenia broni w okresie od 19 stycznia do 18 marca w atakach powietrznych zginęło co najmniej 170 Palestyńczyków. W dniu wznowienia operacji militarnych w Gazie śmierć poniosło 404 palestyńskich cywilów (w tym 170 dzieci i 80 kobiet), a ok. 660 osób odniosło obrażenia. Od 20 marca wznowiono operacje sił lądowych w Gazie, w wyniku czego liczba cywilnych ofiar rosła praktycznie codziennie. Sytuację pogarszał fakt, iż blokada objęła także dostawy pomocy medycznej, a większość placówek ochrony zdrowia została zniszczona – były one celem ataków sił izraelskich, począwszy od października 2023 r. Ludność cywilna po raz kolejny była zmuszana do zmiany miejsca

¹² „Hamas offers to release all captives for end to Israel’s war on Gaza”, Al Jazeera, 19 lutego 2025 r., <https://www.aljazeera.com/news/2025/2/19/hamas-offers-to-release-all-captives-for-end-to-israels-war-on-gaza> (dostęp: 28.01.2026).

¹³ „Stopping Israel’s war in Gaza”, International Crisis Group, 21 marca 2025 r., <https://www.crisisgroup.org/anb/middle-east-north-africa/east-mediterranean-mena/israelpalestine/stopping-israels-war-gaza> (dostęp: 27.01.2026).

¹⁴ W. Lizak, „Bliski Wschód i Afryka: wyzwania i zagrożenia dla stabilności i pokoju na obrzeżach Europy”, *Rocznik Strategiczny 2023/24*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2024, s. 306–308.

pobytu bez gwarancji znalezienia bezpiecznych kryjówek. Nie mogły funkcjonować usługi publiczne, życie ludności cywilnej Okręgu Gazy znów zostało podporządkowane rygorom działań wojennych¹⁵. Krytycyzm pod adresem Izraela płynący z różnych państw i środowisk był neutralizowany w oczach jego władz przede wszystkim przez fakt, że Stany Zjednoczone przychylnie patrzyły na te działania, a bliskie relacje administracji prezydenta Trumpa z rządem premiera Netanjahu, niezależnie od amerykańskich deklaracji o konieczności przywrócenia trwałego pokoju, tworzyły przestrzeń, w której strona izraelska mogła realizować swoje cele środkami militarnymi.

Działania wojskowe, motywowane według zapewnień strony izraelskiej dążeniem do pełnego wyeliminowania struktur Hamasu, doprowadziły do ponownej okupacji Okręgu Gazy. Przejęto kontrolę nad korytarzem Natzarim dzielącym Okręg na część północną i południową, stworzono nową barierę między miastami Chan Junis i Rafah (tzw. korytarz Morag), zarządzono (w kwietniu) ewakuację tego ostatniego miasta, podjęte zostały kolejne ataki na miasto Gaza, co wiązało się z ewakuacją mieszkańców północnej części regionu na południe. Pogłębiający się kryzys humanitarny, wywołany wznowieniem walk i uniemożliwieniem aktywności niezależnym organizacjom pomocowym, miał zostać załagodzony dzięki utworzeniu w lutym 2025 r. nowej instytucji, która dostarczałaby pomoc osobom potrzebującym wsparcia. Izrael wspólnie ze Stanami Zjednoczonymi powołał do życia Fundację Humanitarną Gazy (Gaza Humanitarian Foundation, GHF), prywatną organizację mającą dystrybuować żywność wśród Palestyńczyków. Uzasadnieniem dla takiego rozwiązania było m.in. twierdzenie, że to Hamas przejmując część pomocy żywnościowej dostarczanej przez organizacje humanitarne, chociaż nie przedstawiono żadnych dowodów w tym zakresie. Ostatecznie także struktury wojskowe Izraela przyznały, że takimi dowodami nie dysponują. Aktywność GHF wzbudziła wiele kontrowersji – wskazywano na niewystarczający zakres działalności w stosunku do potrzeb mieszkańców Okręgu Gazy całkowicie zniszczonego działaniami bojowymi, oskarżano też fundację o niewłaściwą dystrybucję (zbyt mało punktów udzielających wsparcia, co wykluczyło część mieszkańców z dostępu do bieżącej pomocy) oraz o upolitycznienie kwestii pomocy humanitarnej¹⁶. Krytycyzm budziły także częste ataki izraelskich żołnierzy na zdesperowanych mieszkańców Gazy, którzy próbowali zabiegać o wsparcie pomimo ograniczeń wprowadzanych przez izraelskie służby

¹⁵ „Palestine: End of ceasefire...”, op. cit.

¹⁶ W raporcie Wysokiego Komisarza NZ ds. Praw Człowieka znalazło się m.in. zdanie: „Powiązania izraelskiego wywiadu, amerykańskich kontrahentów i niejednoznacznych podmiotów pozarządowych podkreślają pilną potrzebę silnego międzynarodowego nadzoru i działań pod auspicjami ONZ”, zob. „UN experts call for immediate dismantling of Gaza Humanitarian Foundation”, Office of the United Nations High Commissioner for Human Rights, 5 sierpnia 2025 r., <https://www.ohchr.org/en/press-releases/2025/08/un-experts-call-immediate-dismantling-gaza-humanitarian-foundation> (dostęp: 29.01.2026).

bezpieczeństwa (według organizacji zajmujących się ochroną praw człowieka w trakcie dystrybucji pomocy zginęło ok. 2,5 tys. Palestyńczyków, a tysiące osób odniosło obrażenia)¹⁷. Braki żywności przyczyniły się do aktywizacji różnych struktur nieformalnych (w tym przestępczych), czemu – według niektórych ocen – Izrael nie przeciwdziałał, licząc na stworzenie konkurencyjnych wobec Hamasu ośrodków siły. W tym samym czasie raporty ONZ wskazywały, że około połowy mieszkańców Okręgu cierpiało z powodu braku żywności i innych niedogodności wywołanych kryzysową sytuacją¹⁸. Działalność GHF została zawieszona w październiku, a w listopadzie 2025 r. zakończona (po wejściu w życie kolejnego rozejmu)¹⁹.

Koniec tej fazy konfliktu wyznacza wynegocjowanie nowego porozumienia rozejmowego w październiku 2025 r. Głównym negocjatorem w procesie poszukiwania rozwiązań pokojowych po raz kolejny okazały się Stany Zjednoczone. Specjalne relacje łączące rząd premiera Benjamina Netanjahu i administrację prezydenta Donalda Trumpa były czynnikiem ułatwiającym poszukiwanie kompromisowych rozwiązań. Istotny element wpływający na gotowość do zakończenia operacji w Okręgu Gazy stanowił zapewne także pogłębiający się krytycyzm pod adresem Izraela, również w tych krajach (Europa Zachodnia), które dotychczas prowadziły, jeśli nie przyjazną, to na pewno neutralną politykę wobec państwa żydowskiego. Groźba osamotnienia na forum międzynarodowym zarówno oddziaływała na władze w Jerozolimie, jak i była inspiracją dla negocjatorów amerykańskich, zwłaszcza w kontekście aspiracji prezydenta Trumpa do wzmocnienia swojego wizerunku jako „budowniczego pokoju”. Zależność Izraela w wymiarze strategicznym od współpracy z amerykańskim mocarstwem dawała dodatkowy atut negocjatorom, jeśli chodzi o przekonanie strony izraelskiej do poszukiwania kompromisu. Oprócz Stanów Zjednoczonych należy dostrzec też rolę państw arabskich zaangażowanych w negocjacje, a więc Egiptu i Kataru. Na końcowym etapie negocjacji dołączyła Turcja, która skutecznie włączyła się w proces uzgadniania z Hamasem warunków porozumienia i stała się jednym z jego sygnatariuszy²⁰.

¹⁷ Zob. „Organizacja dostarczająca pomoc humanitarną do Strefy Gazy, GHF, zakończyła działalność”, PAP, 25 listopada 2025 r., <https://www.pap.pl/aktualnosci/organizacja-dostarczajaca-pomoc-humanitarna-do-strefy-gazy-ghf-zakonczyla-dzialalnosc-0> (dostęp: 29.01.2026).

¹⁸ Na temat sytuacji humanitarnej w Okręgu Gazy szerzej zob. kolejne raporty Biura Narodów Zjednoczonych ds. Koordynacji Pomocy Humanitarnej (United Nations Office for the Coordination of Humanitarian Affairs): *Gaza Humanitarian Response Update*, OCHA, <https://www.ochaopt.org/content/gaza-humanitarian-response-update-27-april-10-may-2025> (dostęp: 28.01.2026).

¹⁹ J. Magid, „Gaza Humanitarian Foundation announces end of operations in Strip after 5 months”, *The Times of Israel*, 24 listopada 2025 r., <https://www.timesofisrael.com/gaza-humanitarian-foundation-announces-end-of-operations-in-strip-after-5-months/> (dostęp: 6.02.2026).

²⁰ T. Gumrukcu, J. Spicer, „Turkey emerges as key player in Gaza ceasefire deal”, Reuters, 9 października 2025 r., <https://www.reuters.com/world/middle-east/turkey-pleased-with-gaza-ceasefire-deal-will-monitor-implementation-2025-10-09/> (dostęp: 30.01.2026).

Istotną rolę w procesie negocjacyjnym odegrała zwłaszcza dyplomacja Kataru. Kraj ten bowiem dzięki swojej niezależnej polityce zagranicznej i wcześniejszym kontaktom z Hamasem (był jednym z głównych źródeł wsparcia materialnego dla Okręgu Gazy przed wybuchem konfliktu) stał się pośrednikiem pomiędzy pozostałymi podmiotami negocjacji a tą organizacją. Katar był także miejscem pobytu i aktywności politycznych przywódców Hamasu, a ich dobre relacje z elitą władzy Kataru sprawiły, iż rząd w Ad-Dausze stał się pośrednikiem w komunikacji pomiędzy uczestnikami procesu negocjacyjnego. Niedocenianie roli Kataru i próba osłabienia Hamasu przez Izrael spowodowały z kolei, iż na końcowym etapie negocjacji osłabieniu uległa pozycja Izraela. W dniu 9 września bowiem izraelskie lotnictwo podjęło operację zabicia negocjatorów z Hamasu obradujących w Ad-Dausze – dzień po przekazaniu im przez Katarczyków propozycji negocjacyjnych prezydenta Trumpa. Atak okazał się nieskuteczny, a fakt, iż strona izraelska nie poinformowała o swoich planach Stanów Zjednoczonych, wywołał irytację w Waszyngtonie. W konsekwencji w trakcie wizyty w USA premier Netanjahu został zmuszony przez prezydenta Trumpa do oficjalnych przeprosin złożonych na ręce katarskiego premiera Mohammada ibn Abd ar-Rahmana Al Saniego (w rozmowie telefonicznej przeprowadzonej 29 września)²¹.

W trakcie tego spotkania omówione i zaakceptowane zostały przez liderów USA i Izraela istotne elementy planowanego porozumienia kończącego wojnę w Okręgu Gazy²². Kilka dni później, 3 października, Hamas również ogłosił swoją akceptację dla najważniejszych postulatów, takich jak uwolnienie wszystkich zakładników w zamian za wypuszczenie palestyńskich więźniów przez Izrael czy ustanowienie technokratycznego (apolitycznego) rządu dla Okręgu Gazy. Istota wynegocjowanego porozumienia zawarta została w tzw. 20-punktowym planie Trumpa, dokumencie przygotowanym przez Biały Dom, który został ogłoszony 29 września w trakcie wspólnej konferencji prasowej prezydenta USA i premiera Izraela. Jego najważniejsze postanowienia to: uwolnienie Gazy od terroryzmu i odbudowa Okręgu dla dobra jego mieszkańców; zawieszenie broni i wycofanie wojsk izraelskich na określone linie demarkacyjne; uwolnienie wszystkich żywych zakładników i zwrot ciał zmarłych; uwolnienie blisko 2000 więźniów palestyńskich; amnestia dla członków Hamasu, którzy złożą broń, oraz możliwość bezpiecznego opuszczenia Gazy dla tych bojowników, którzy zdecydują się na taki krok; wznowienie pomocy humanitarnej (zgodnie z ustaleniami z 19 stycznia) – pomoc

²¹ P. Wintour, „Mediator in chief: How role of Qatar will be central to Gaza ceasefire holding”, *The Guardian*, 16 października 2025 r., <https://www.theguardian.com/world/2025/oct/16/how-role-of-qatar-will-be-central-to-gaza-ceasefire-holding> (dostęp: 31.01.2026).

²² „PM Netanyahu’s statement with President Donald Trump in the White House”, Consulate General of Israel, Dubai, 30 września 2025 r., <https://embassies.gov.il/dubai/en/news/pm-netanyahu-s-statement-president-donald-trump-white-house-29-sep-2025> (dostęp: 31.01.2026).

ma być realizowana przez niezależne instytucje we współpracy z ONZ i jej agendami; otwarcie przejścia granicznego w Rafah; powołanie zarządu w celu administrowania Okręgiem Gazy (bez udziału Hamasu) pod auspicjami Rady Pokoju kierowanej przez prezydenta Trumpa (z udziałem zaproszonych polityków); opracowanie planu odbudowy i rozwoju Okręgu Gazy; powołanie Międzynarodowych Sił Stabilizacyjnych, rozmieszczonych w Okręgu i współpracujących z Izraelem, Egiptem i innymi państwami w realizacji celów zmierzających do przywrócenia bezpieczeństwa i odbudowy Gazy; stopniowe wycofanie się wojsk Izraela i zobowiązanie do nieokupowania i nieanektowania regionu; ustanowienie międzyreligijnego dialogu na rzecz promowania współistnienia Palestyńczyków i Izraelczyków; w przypadku skutecznej realizacji założeń programu, zarówno w wymiarze politycznym, jak i ekonomicznym, proces pojednania powinien zapewnić warunki samostanowienia dla Palestyńczyków (państwowość), a Stany Zjednoczone podejmą działania na rzecz stworzenia korzystnej dla obu stron perspektywy współistnienia obu narodów (państw)²³.

W dniu 9 października 2025 r. ogłoszono, że Izrael i Hamas ostatecznie zaakceptowały postanowienia planu, co otworzyło drogę do jego przyjęcia. W konsekwencji tych decyzji 13 października w Szarm el-Szejk w Egipcie odbyło się spotkanie na szczycie, w trakcie którego uroczystie podpisany został dokument zawierający powyższe ustalenia, tzw. deklaracja Trumpa na rzecz trwałego pokoju i dobrobytu (*Trump Declaration for Enduring Peace and Prosperity*)²⁴. Wśród sygnatariuszy znaleźli się jego główni negocjatorzy, a więc przywódcy Stanów Zjednoczonych, Egiptu, Kataru i Turcji, a w spotkaniu na szczycie łącznie wzięło udział około 30 światowych liderów – głównie z Europy i Bliskiego Wschodu, ale także szefowie rządów bądź państw z Kanady, Indonezji czy Pakistanu, oraz wysocy przedstawiciele Organizacji Narodów Zjednoczonych, Unii Europejskiej i Ligi Państw Arabskich²⁵. Zabrakło natomiast delegatów Izraela (m.in. w związku z udziałem prezydenta Turcji Recepta Tayyipa Erdoğan) i Hamasu (był natomiast obecny Mahmud Abbas, stojący na czele administracji palestyńskiej na Zachodnim Brzegu Jordanu), obie strony jednak wcześniej zaakceptowały treść propozycji pokojowych. Zapisy zawarte w dokumencie zostały również wsparte przez Radę Bezpieczeństwa

²³ Tekst dokumentu zob. „Trump’s 20-point Gaza peace plan in full”, BBC, 9 października 2025 r., <https://www.bbc.com/news/articles/c70155nked7o> (dostęp: 31.01.2026).

²⁴ Tekst dokumentu zob. „The Trump Declaration for Enduring Peace and Prosperity”, The White House, Washington, 13 października 2025 r., <https://www.whitehouse.gov/presidential-actions/2025/10/the-trump-declaration-for-enduring-peace-and-prosperity/> (dostęp: 1.02.2026).

²⁵ Zob. B. Yilmaz, M. Sio, „Factbox: Leaders from 27 countries set to take part in peace summit in Sharm el-Sheikh, Egypt”, Anadolu Agency, 13 października 2025 r., <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/factbox-leaders-from-27-countries-set-to-take-part-in-peace-summit-in-sharm-el-sheikh-egypt/3715145> (dostęp: 31.01.2026).

ONZ w rezolucji przyjętej 17 listopada 2025 r. (treść 20-punktowego planu prezydenta Trumpa stanowi załącznik do tekstu rezolucji)²⁶.

Ustalenia ze szczytu w Szarm el-Szejk mają stanowić punkt wyjścia dla wszechstronnych działań zmierzających do ostatecznego rozwikłania konfliktu izraelsko-palestyńskiego. Po podpisaniu dokumentu pojawiły się jednak wątpliwości co do szans implementacji jego postanowień, zwłaszcza że w istocie strony konfliktu zostały zmuszone do ich akceptacji, zarówno na skutek nacisków ze strony mediatorów (głównie Stanów Zjednoczonych), jak i pogarszającej się sytuacji wewnętrznej i międzynarodowej (całkowite zniszczenie infrastruktury w Okręgu Gazy, wyeliminowanie struktur dowodzenia Hamasu oraz straty ludzkie po stronie palestyńskiej; a po stronie Izraela narastający krytycyzm ze względu na stosowanie taktyki powodującej ogromne zniszczenia materialne i straty wśród ludności cywilnej w trakcie operacji wojskowych). O rosnącym potępieniu poczyniań Izraela w trakcie wojny ze strony międzynarodowej opinii publicznej świadczy bezprecedensowa fala uznań państwowości palestyńskiej przez kraje dotychczas uzależniające ten akt od pokojowych rozstrzygnięć zainteresowanych stron co do statusu terytoriów palestyńskich. W 2024 r.²⁷ państwowość Palestyny uznały Norwegia, Irlandia, Hiszpania (28 maja), Słowenia (4 czerwca) i Armenia (21 czerwca). W tymże roku również cztery państwa karaibskie (w maju–czerwcu) podjęły podobną decyzję – były to Bahamy, Barbados, Jamajka oraz Trynidad i Tobago. We wrześniu 2025 r., w trakcie obrad 80. sesji Zgromadzenia Ogólnego ONZ, aż 11 państw zdecydowało się na podobny krok – Australia, Kanada, Wielka Brytania, Portugalia (21 września), Andora, Belgia, Francja, Luksemburg, Malta, Monako, San Marino (22 września) – były wśród nich ważne państwa Zachodu. Liczba członków ONZ uznających Palestynę jako państwo wzrosła w wyniku tych decyzji do 159 (na 193 członków ONZ)²⁸. Warto przypomnieć w tym miejscu, że od 29 listopada 2012 r. Palestyna – decyzją Zgromadzenia Ogólnego – ma status nieczłonkowskiego państwa obserwatora w tej organizacji²⁹ (Izrael z kolei jest uznawany przez 164 państwa spośród członków ONZ).

²⁶ *Resolution 2803 (2025). Adopted by the Security Council at its 10046th meeting, on 17 November 2025*, [https://docs.un.org/en/s/res/2803\(2025\)#:~:text=Welcoming%20the%20Comprehensive%20Plan%20to%20End%20the,in%20good%20faith%20and%20without%20delay;%202](https://docs.un.org/en/s/res/2803(2025)#:~:text=Welcoming%20the%20Comprehensive%20Plan%20to%20End%20the,in%20good%20faith%20and%20without%20delay;%202) (dostęp: 1.02.2026).

²⁷ Ten proces w istocie zapoczątkował Meksyk, który już w czerwcu 2023 r. (a więc przed wybuchem konfliktu w październiku) ustanowił własne przedstawicielstwo dyplomatyczne w Palestynie w randze ambasady.

²⁸ Zob. „Timeline – Countries recognizing state of Palestine since 1988”, Anadolu Agency, 27 września 2025 r., <https://www.aa.com.tr/en/middle-east/timeline-countries-recognizing-state-of-palestine-since-1988/3696119#> (dostęp: 1.02.2026). Tam także lista wszystkich krajów uznających palestyńską państwowość.

²⁹ Szerzej zob.: „Palestine’s status at the UN explained”, United Nations, UN News, 18 kwietnia 2024 r., <https://news.un.org/en/story/2024/04/1148351> (dostęp: 1.02.2026).

Decyzje te nie oznaczają jakościowej zmiany, jeśli chodzi o prawa mieszkańców terytoriów palestyńskich i zakres rzeczywistych kompetencji Palestyńskiej Władzy Narodowej, niemniej są świadectwem rosnącego w świecie przekonania, że rozstrzygnięcie konfliktu izraelsko-palestyńskiego jest możliwe tylko na gruncie rozwiązania dwupaństwowego³⁰. Jednocześnie wydaje się, że radykalizacja jego stron podczas wojny w Okręgu Gazy może sprawić, iż cel ten będzie w kolejnych latach jeszcze trudniejszy do osiągnięcia. Pogłębił się bowiem zakres wzajemnych animozji i negatywnych stereotypów. Bezwzględność działań zarówno Hamasu, jak i armii izraelskiej prowadzi do spadku wzajemnego zaufania, koniecznego dla budowania pokojowych relacji w przyszłości. Bierność społeczeństwa izraelskiego wobec wydarzeń w Gazie w powiązaniu z agresywnymi zachowaniami osadników izraelskich na Zachodnim Brzegu Jordanu buduje wizerunek Izraela jako bezwzględnego okupanta. Z kolei brutalny atak Hamasu na Izrael z 7 października 2023 r. w powiązaniu z metodami prowadzenia walk bez liczenia się z kosztami wśród ludności cywilnej umocnił przekonanie wielu Izraelczyków, że poszukiwanie pokoju z Palestyńczykami, którzy nie są gotowi na zaakceptowanie geopolitycznych konsekwencji powstania Izraela, jest bezcelowe.

Wojna przyniosła jednocześnie ogromne zniszczenia materialne oraz śmierć tysięcy osób. Według danych Palestyńskiego Ministerstwa Zdrowia w Okręgu Gazy w całym okresie od 7 października 2023 r. do 5 lutego 2026 r. liczba ofiar śmiertelnych po stronie palestyńskiej wyniosła 71 851 osób, a liczba rannych – 171 626 (już po ogłoszeniu zawieszenia broni w październiku 2025 r. odnotowano 574 ofiary śmiertelne i 1518 rannych)³¹. Półroczny okres walk prowadzonych po zerwaniu porozumienia rozejmowego w marcu 2025 r. był oceniany jako wojna na wyniszczenie, a celowość ich wznowienia – jako wysoce problematyczna. Hamas poniósł ogromne straty w ludziach, zniszczona została struktura dowodzenia jednostek bojowych, ale całkowite wyeliminowanie tej organizacji wydaje się niemożliwe. Izrael wycofał się z części Okręgu Gazy, ale ciągle 54% jej obszaru (terytoria wzdłuż granic z Izraelem i Egiptem) znajduje się pod jego kontrolą. Pomimo zobowiązań zawartych w deklaracji z Szarm el-Szejk nie udało się w kolejnych tygodniach powołać do życia efektywnie funkcjonującej administracji Okręgu Gazy, nie

³⁰ M. Ferragamo, D. Roy, *The Quest for Palestinian Statehood: What to Know*, Council on Foreign Relations, 23 września 2025 r., <https://www.cfr.org/articles/quest-palestinian-statehood-what-know> (dostęp: 2.02.2026). Por. też opinię doradcą MTS na temat obecności Izraela na terytoriach okupowanych: *Legal Consequences arising from the Policies and Practices of Israel in the Occupied Palestinian Territory, including East Jerusalem*, Press Release, No. 2024/57, 19 July 2024, International Court of Justice, <https://www.icj-cij.org/case/186> (dostęp: 2.02.2026).

³¹ „Death toll from Israeli aggression on Gaza rises to 71,851”, Qatar News Agency, 5 lutego 2026 r., <https://qna.org.qa/en/news/news-details?id=death-toll-from-israeli-aggression-on-gaza-rises-to-71851&date=5/02/2026> (dostęp: 6.02.2026).

istnieją siły pokojowe mające czuwać nad bezpieczeństwem regionu, a Rada Pokoju, która powinna monitorować realizację programu jako ciało polityczne, powstaje z dużymi oporami wynikającymi z planów prezydenta Donalda Trumpa przekształcenia jej w stałe ciało, na wzór Rady Bezpieczeństwa ONZ, reagujące w sytuacjach kryzysowych także w przypadku innych konfliktów. Brak konkretnych rozstrzygnięć co do sposobu realizacji dalszych kroków w ramach dialogu pokojowego sprawia, że na przełomie 2025 i 2026 r. to Hamas ciągle wydaje się najbardziej efektywną instytucją zdolną do zarządzania Okręgiem Gazy³².

Iran, Irak, Jemen, Syria i nowy (nie)ład w regionie

Rok 2025 oznaczał dla Iranu kontynuację negatywnych trendów zapoczątkowanych wybuchem wojny Izraela z Hamasem. Wydarzenia 2024 r. zmieniły w sposób zasadniczy sytuację tego kraju na bliskowschodniej scenie politycznej. Państwo, które przez pierwsze dwudziestolecie XXI w. było w stanie zbudować sieć powiązań gwarantujących istnienie mechanizmów projekcji siły w całym regionie, poniosło szereg porażek politycznych i militarnych, które pozwalają na postawienie pytania o trwałość i skuteczność dotychczasowej polityki władz w Teheranie³³. Strategia działania oparta na wykorzystywaniu sojuszniczych organizacji wojskowo-politycznych i jednoczesnym unikaniu bezpośredniego starcia z Izraelem (i jego sojusznikami z Zachodu) załamała się, kiedy Izrael, dążąc do wyeliminowania zagrożenia dla swego bezpieczeństwa, zdecydował się na operacje militarne jednoznacznie w Teheranie odbierane jako wrocie islamskiej republiki. W 2024 r. dwukrotnie doszło do wymiany ciosów między Izraelem a Iranem – w kwietniu w konsekwencji izraelskiego ataku na budynek irańskiego konsulatu w Damaszku, w którym przebywali oficerowie irańskiego Korpusu Strażników Rewolucji, oraz w październiku jako reakcja na zabójstwa liderów Hamasu – Ismaila Haniji (31 lipca w Teheranie) i Hezbollahu – Hasana Nasrallaha (27 września w Bejrucie) oraz operację wojskową przeciwko Hezbollahowi³⁴.

Wzajemna wymiana ciosów miała ograniczone konsekwencje dla obu stron, a krótkotrwały charakter starć wskazywał na brak gotowości do dalszej eskalacji konfliktu po stronie Teheranu, przynajmniej na tym etapie konfrontacji. Wydaje się jednak, że w wyniku zwiększonego poczucia zagrożenia aktywnością Izraela oraz ponownym wyborem na urząd prezydenta USA Donalda

³² Por. Y. Lappin, „ Hamas restructures”, *The Jerusalem Strategic Tribune*, styczeń 2026, <https://jstribune.com/hamas-restructures/> (dostęp: 6.02.2026).

³³ Por. A. Ben Sasson-Gordis et al., *Fracturing the Axis: Degrading and Disrupting Iran's Proxy Network*, Institute for National Security Studies, Israel Policy Forum, 11 września 2025 r., <https://www.inss.org.il/publication/fracturing-the-axis/> (dostęp: 7.02.2026).

³⁴ Szerzej zob. W. Lizak, „Bliski Wschód: prymat siły nad prawem...”, op. cit., s. 380–385.

Trumpa (który w pierwszej kadencji wypowiedział porozumienie nuklearne z Iranem i przywrócił sankcje ekonomiczne i polityczne) w Teheranie zwyciężyło przekonanie o konieczności wzmocnienia potencjału wojskowego. Wątpliwości budziły zwłaszcza działania na rzecz wzbogacania uranu do poziomu 60%, co mogło rodzić obawy o militarne przeznaczenie tego surowca. Raporty Międzynarodowej Agencji Energii Atomowej (MAEA) wskazywały na dużą aktywność w tej kwestii – w ciągu pierwszych miesięcy 2025 r. (do końca maja) wielkość zasobów uranu wzbogaconego do poziomu 60% wzrosła ponad dwukrotnie (do ok. 409 kg). Jednocześnie podkreślano brak gotowości Iranu do wprowadzenia przejrzystych reguł współpracy z agencją³⁵. Uruchomione przez administrację prezydenta Trumpa negocjacje z Iranem (do początku czerwca odbyło się pięć rund negocjacyjnych) – pomimo podkreślania przez Teheran pokojowego charakteru programu nuklearnego – nie przyniosły szybkich rozstrzygnięć, chociaż kolejne propozycje mogły budzić pewne nadzieje na przyszły kompromis. Rozmowy zostały jednak zerwane w sytuacji, gdy Izrael zdecydował się na atak wymierzony w wojskowe i administracyjne cele na terytorium republiki islamskiej.

Tak zwana wojna dwunastodniowa trwała od 13 do 24 czerwca 2025 r. Izrael, wykorzystując broń lotniczą, rakietową oraz drony, przeprowadził serię ataków wymierzonych przede wszystkim w obiekty związane z programem nuklearnym (Natanz, Fordow, Parczin, Arak), systemy obrony przeciwlotniczej i przeciwrakietowej, bazy wojskowe, miejsca lokalizacji jednostek wojskowych oraz obiekty użyteczności publicznej. W ciągu trzech ostatnich dni konfliktu do działań przeciwko Iranowi włączyły się Stany Zjednoczone, koordynujące swoje działania z Izraelem. Zabito kilku wysoko postawionych dowódców wojskowych, włącznie z szefem sztabu armii irańskiej oraz dowódcą Korpusu Strażników Rewolucji. Sposób działania i charakter podjętych operacji potwierdziły przekonanie o dużej infiltracji społeczeństwa irańskiego przez izraelskie służby specjalne³⁶. Konsekwencje wojny osłabiły reżim w Iranie, niemniej opinie na temat skali zniszczeń w jego systemie obrony i w potencjale jądrowym są niejednoznaczne. Pomimo deklaracji obu państw prowadzących kampanię przeciwko Iranowi o osiągnięciu celów militarnych istnieją uzasadnione wątpliwości co do możliwości szybkiego pozbawienia tego kraju

³⁵ P. Breteau, Z. Multeau, M. Romain, „How close is Iran to having nuclear weapons?“, *Le Monde*, 19 czerwca 2025 r., https://www.lemonde.fr/en/les-decodeurs/article/2025/06/19/how-close-is-iran-to-nuclear-weapons_6742494_8.html (dostęp: 7.02.2026); zob. też *NPT Safeguards Agreement with the Islamic Republic of Iran. Resolution adopted on 12 June 2025 during the 1769th session, GOV/2025/38, 12 June 2025, IAEA, Board of Governors*, <https://www.iaea.org/sites/default/files/25/06/gov2025-38.pdf> (dostęp: 7.02.2026).

³⁶ Analiza konfliktu Izraela i USA z Iranem w tej części *Rocznika Strategicznego* ma charakter bardzo skrótowy ze względu na szczegółowe omówienie tych kwestii w innym rozdziale, zob. P. Śledź, „Zbrojenia i kontrola zbrojeń w 2025 r. – w stronę »asertywnego rozbrojenia«”, s. 112–120.

zasobów decydujących o jego ważnej pozycji w regionalnym układzie sił³⁷. Część obiektów związanych z programem jądrowym została ukryta pod ziemią, rozwijany jest ciągle potencjał broni raketowej i środków służących jej przenoszeniu. Iran jest także jednym z największych państw pod względem potencjału demograficznego i surowcowego w regionie. Czynniki te sprawiają, że zarówno Izrael, jak i Stany Zjednoczone będą kontynuować działania mające ograniczyć zdolność Iranu do rozszerzania wpływów i projekcji siły. Z kolei na osłabienie Iranu wpływa zła sytuacja gospodarcza (kryzys pogłębiany sankcjami gospodarczymi, do których wzmocnienia w 2025 r. przyczyniły się państwa Europy Zachodniej – Francja, Niemcy i Wielka Brytania, tzw. Grupa E3, uznając, iż Iran nie przestrzega zobowiązań porozumienia z 2015 r.; przywróciło to moc wiążącą sankcji Rady Bezpieczeństwa ONZ, wówczas zawieszonych³⁸) oraz niestabilność wewnętrzna wynikająca z wysokiego poziomu kontestacji reżimu niezdolnego do zaspokojenia aspiracji społeczeństwa. Duże demonstracje antyrządowe wybuchły 28 grudnia 2025 r. i przeciągnęły się do połowy stycznia, wywołując falę represji wobec przeciwników reżimu (brak pewnych danych dotyczących ofiar śmiertelnych tych wydarzeń, najczęściej pojawia się jednak liczba ok. 2,5 tys. osób, które poniosły śmierć). Stany Zjednoczone w tej sytuacji z jednej strony zagroziły podjęciem działań bojowych w przypadku dalszych represji wobec manifestantów, z drugiej – wykorzystując osłabienie reżimu – zaproponowały wznowienie rozmów na temat kwestii spornych³⁹. Ogromne różnice interesów i celów obu państw kazały jednak patrzeć sceptycznie na możliwość szybkiego sukcesu. W sytuacji ogromnych różnic interesów i braku gotowości do kompromisu po obu stronach od 28 lutego 2026 r. rozpoczęła się kolejna faza ataków sił zbrojnych Izraela i Stanów Zjednoczonych przeciwko Iranowi. Nastąpiła eskalacja konfliktu na niespotykaną wcześniej skalę, a odwetowe ataki Iranu na kraje sąsiednie (m.in. Arabię Saudyjską, Zjednoczone Emiraty Arabskie, Oman, Katar, Irak), motywowane dążeniem do zniszczenia infrastruktury wykorzystanej do celów wojskowych przez USA, grożą pogłębieniem destabilizacji regionu.

³⁷ Por. „Iran update, July 3, 2025”, Institute for the Study of War, 3 lipca 2025 r., <https://understandingwar.org/research/middle-east/iran-update-july-3-2025/> (dostęp: 7.02.2026); Ch. Wiley, A.K. Bollfrass, „Iran’s nuclear programme after the strikes”, International Institute for Strategic Studies, 15 lipca 2025 r., <https://www.iiss.org/online-analysis/online-analysis/2025/07/irans-nuclear-programme-after-the-strikes/#:~:text=On%2012%20June%202025%2C%20the%20International%20Atomic,of%20activities%20suggesting%20a%20pursuit%20of%20weaponisation> (dostęp: 7.02.2026).

³⁸ P. Loft, C. Mills, „The E3 triggers snapback sanctions against Iran 2025”, Research Briefing, nr 10330, House of Commons Library, <https://researchbriefings.files.parliament.uk/documents/CBP-10330/CBP-10330.pdf> (dostęp: 7.02.2026).

³⁹ Zob. „Iran ready for reassuring enrichment deal, rejects zero enrichment: Foreign minister”, Middle East Monitor, 7 lutego 2026 r., <https://www.middleeastmonitor.com/20260207-iran-ready-for-reassuring-enrichment-deal-rejects-zero-enrichment-foreign-minister/> (dostęp: 7.02.2026).

Iran po porażkach roku 2024 utracił także część sojuszników, dzięki którym mógł prowadzić politykę budowania strefy własnych wpływów w regionie. Agresywne poczynania Hamasu wobec Izraela, które przyczyniły się do rozpoczęcia operacji zbrojnych na terytorium Okręgu Gazy, osłabiły tę organizację i najprawdopodobniej pozbawią ją decydującego wpływu na przyszłe zarządzanie eksklawą. Iran, wspierający politycznie i militarnie Hamas, musiał się pogodzić ze stratami palestyńskiego sojusznika, a jednocześnie stał się przedmiotem izraelskich oskarżeń o inspirację i wspieranie aktywności organizacji, uznawanej przez Zachód za terrorystyczną. Również wsparcie dla Hamasu płynące ze strony libańskiego Hezbollahu doprowadziło do podjęcia przezeń operacji zbrojnych, wymierzonych w cele na północy Izraela. Działania te miały charakter lokalny, w zdecydowanej większości ograniczony do północnych regionów Izraela, niemniej odpowiedź władz w Jerozolimie była zdecydowana, a cel jednoznaczny – zniszczenie kierownictwa i potencjału bojowego organizacji. Operacja podjęta jesienią 2024 r. zaowocowała fizyczną eliminacją części przywódców Hezbollahu (włącznie z długoletnim liderem Hasanem Nasrallahem, który zginął w ataku 27 września 2024 r.) oraz zniszczeniem magazynów broni i innych elementów infrastruktury bojowej organizacji. Hezbollah jest jednym z najwierniejszych sojuszników Iranu w regionie, straty wówczas poniesione uszczupliły więc w istotny sposób zdolność Iranu do kształtowania regionalnego układu sił. Jednocześnie militarna konfrontacja z Izraelem nadważyła silną pozycję tej organizacji na wewnątrzlibańskim scenie politycznej. Może to doprowadzić do zmiany układu sił w państwie, które w ostatnich latach pogłębiało swoją dysfunkcyjność wywoływaną m.in. przez fakt, iż Hezbollah dążył do maksymalizacji własnych wpływów, starając się jednocześnie poszerzać zakres swojej autonomii kosztem państwa. Proces ten zresztą nie uległ zakończeniu – korzystając ze wsparcia Iranu, Hezbollah podejmował w 2025 r. kolejne działania zmierzające do odbudowy potencjału wojskowego i wpływów w Libanie, co wywoływało reakcje odwetowe Izraela⁴⁰. Lotnictwo izraelskie kilkakrotnie dokonywało nalołów na cele w Libanie, uzasadniając to nieprzestrzeganiem przez Hezbollah porozumienia o rozejmie (w styczniu, marcu, czerwcu i listopadzie 2025 r.; zginęło w nich ok. 270 osób, a 850 zostało rannych)⁴¹. Ponadto przez cały

⁴⁰ M. ElDoh, „Israeli Hezbollah strikes: Toward a new conflict? Situation reports – November 7, 2025”, Geopolitical Monitor, 7 listopada 2025 r., <https://www.geopoliticalmonitor.com/israeli-hezbollah-strikes-toward-a-new-conflict/#:~:text=Inside%20Israel's%20war%20cabinet%2C%20the%20debate%20over,Hezbollah's%20capabilities%20from%20reaching%20its%20pre%202024%20levels> (dostęp: 8.02.2026).

⁴¹ „Liban: Prezydent: Izrael nasila ataki, łamie rozejm i nie chce porozumienia”, WNP, 6 listopada 2025 r., <https://www.wnp.pl/wiadomosci/liban-prezydent-izrael-nasila-ataki-lamie-rozejm-i-nie-chce-porozumienia,1001862.html#:~:text=Prezydent%20Libanu%20Joseph%20Aoun%20o%C5%9Bwiadczy%C5%82%20w%20czwartek%2C,%C5%BCe%20Izrael%20nie%20chce%20porozumienia%20z%20Libanem> (dostęp: 8.02.2026).

rok wojska izraelskie były obecne w pięciu przygranicznych posterunkach w południowym Libanie. Kolejne zamachy Hezbollahu przeciwko Izraelowi, podjęte w odwecie za atak na Iran na przełomie lutego i marca 2026 r., wywołały zbrojną odpowiedź Izraela. Deklarowanym celem operacji sił lotniczych, rakietowych i lądowych jest zniszczenie infrastruktury tej organizacji w obszarze przygranicznym (na południu Libanu) i tym samym wyeliminowanie zagrożenia dla bezpieczeństwa północnego Izraela.

Oslabienie pozycji międzynarodowej Iranu ma wpływ również na układ sił politycznych w Iraku, gdzie nie tylko wśród sunnitów, lecz także wśród szyitów istnieją partie polityczne odżegnujące się od modelu politycznego opartego na irańskiej koncepcji *wilajat al-fakih* (pers. *welajat-e faghih*)⁴² i odwołujące się raczej do własnej tożsamości etnicznej i religijno-wyznaniowej w poszukiwaniu przyszłego modelu politycznego. W tym jednak przypadku nadzieje na ograniczenie wpływów irańskich były przedwczesne. Po wyborach parlamentarnych przeprowadzonych 11 listopada 2025 r. siły proirańskie skonsolidowały wpływy i mają duże szanse na wzmocnienie swojej kontroli nad krajem. Zwycięstwo odniosła w nich Koalicja Odbudowy i Rozwoju, na której czele stoi dotychczasowy premier Muhammad Szija as-Sudani (46 miejsc w 328-osobowym parlamencie). Konieczność stworzenia koalicji wzmacnia jednak pozycję przetargową innych partii szyickich, traktowanych jako naturalny sojusznik zwycięskiego ugrupowania. Proirańska koalicja Ramy Koordynacyjne (trzonem jest partia Koalicja Państwa Prawa, do której przyłączyły się mniejsze ugrupowania o proirańskiej orientacji) wysunęła 24 stycznia 2026 r. kandydaturę jej przywódcy Nuriego al-Malikiego na urząd premiera, wzbudzając tym zarówno opór części ugrupowań na wewnętrznej scenie politycznej, jak i zapowiedź zerwania przez Stany Zjednoczone współpracy z Irakiem⁴³. Nuri al-Maliki piastował już ten urząd w latach 2006–2014. W trakcie pełnienia funkcji premiera był oskarżany o politykę dyskryminacji sunnitów, co doprowadziło do wzrostu niezadowolenia tej grupy wyznaniowej i ostatecznie do wsparcia przez nią sił fundamentalistycznych po wznieceniu antyrządowej rebelii przez Państwo Islamskie. Wewnętrzna i międzyna-

⁴² Według internetowej *Encyklopedii PWN* jest to termin właściwy teologii szyickiej określający doktrynę władzy w świecie islamu „sprawowanej przez alimów (uczonych muzułmańskich) w imieniu nieobecnego (ukrytego) 12. imama”, <https://encyklopedia.pwn.pl/haslo/wilajat-al-fakih;3996194.html> (dostęp: 4.02.2026). Szerzej na temat tych elementów doktryny religijnej szyitów zob. P. Mohseni, M. Sagha, *The Hidden Imam and the End of Time. A Primer on the Mahdi, Islamic Theology, and Global Politics*, The Project on Shi'ism and Global Affairs, Weatherhead Center for International Affairs, Harvard University, Cambridge, MA, czerwiec 2022, https://shiism.hds.harvard.edu/sites/g/files/omnuum3186/files/shiism-global-affairs/files/the_hidden_imam_and_the_end_of_time_-_a_primer_on_the_mahdi_islamic_theology_and_global_politics_04.pdf (dostęp: 4.02.2026).

⁴³ R. Mansour, „What Nouri al-Maliki's prime minister bid tells us about Iraq”, Chatham House, 6 lutego 2026 r., <https://www.chathamhouse.org/2026/02/what-nouri-al-malikis-prime-minister-bid-tells-us-about-iraq> (dostęp: 8.02.2026).

wa krytyka tych praktyk przyczyniła się wówczas do jego zdymisjonowania (11 sierpnia 2014 r.) w sytuacji, kiedy siły zbrojnej opozycji spod znaku Państwa Islamskiego opanowały ogromne obszary północnej i zachodniej części kraju i zostały powstrzymane w odległości zaledwie 50 km od Bagdadu. Ponowne objęcie urzędu premiera przez al-Malikiego może wzmocnić relacje Iraku z Iranem, ale grozi nasileniem konfliktów na wewnętrznej scenie politycznej i w dłuższej perspektywie może pogłębić problemy związane ze stabilnością państwa. O tym, że Iran zachowuje wpływy w Iraku, świadczy również fakt, iż pogorszenie relacji Teheranu ze Stanami Zjednoczonymi i realna groźba konfrontacji militarnej obu państw wpłynęły istotnie na aktywność proirańskich ugrupowań. Tak zwane Siły Mobilizacji Ludowej (al-Haszd asz-Szabi)⁴⁴, formalnie stanowiące część armii irackiej, ale w praktyce zachowujące pełną autonomię, opowiadają się po stronie Teheranu i zapowiadają wzmocnienie aktywności wojskowej w przypadku konfrontacji amerykańsko-irańskiej. Pogłębiająca się niestabilność Iraku w powiązaniu z próbami wywierania wpływu na lokalny układ sił przez państwa trzecie (głównie Iran oraz dążące do ograniczenia jego wpływów Stany Zjednoczone) sprawia, że po raz kolejny kraj ten stoi na rozdrożu, a rywalizacja bliskowschodnich mocarstw regionalnych oraz globalnych utrudnia osiągnięcie stabilności.

Podobne procesy zachodzą również w Jemenie, podzielonym wojną domową oraz rywalizacją wewnętrzną i międzynarodową o wpływy i kontrolę nad terytorium. Północno-zachodnia część kraju znajduje się pod kontrolą sił Huti (Ansar Allah), reprezentujących lokalne społeczności, które wyznają zajdycką odmianę szyizmu. Pomimo pewnych odrębności doktrynalnych Huti cieszą się wsparciem ze strony Iranu. Pozostała część kraju jest podzielona pomiędzy siły kontrolowane przez uznawane międzynarodowo władze Jemenu, na których czele od 7 kwietnia 2022 r. stoi prezydent Raszad al-Alimi, oraz siły separatystyczne, które pod szyldem Południowej Rady Tymczasowej dążą do odbudowy państwowości południowojemeńskiej (Jemen Południowy istniał jako odrębne państwo w latach 1967–1990). Obie siły polityczno-wojskowe wspólnie powstrzymały ekspansję Huti, którzy w latach 2014–2015 opanowali tereny północno-zachodnie kraju (ze stolicą Saną włącznie), następnie zaczęły jednak rywalizować ze sobą, pogłębiając kryzys państwa⁴⁵.

Wewnętrzne podziały wspierane są przez Iran oraz państwa arabskie z regionu Zatoki Perskiej – rywalizujące o wpływy w Jemenie. Od 2015 r. koalicja państw arabskich z regionu podjęła działania militarne, by uniemożliwić

⁴⁴ Por. C. Massalsky, *The Popular Mobilization Forces and the 2025 Elections: Hybridity, Legitimacy, and Internal and External Pressures*, EISMENA, 14 października 2025 r., <https://eismena.com/en/article/the-popular-mobilization-forces-and-the-2025-elections-hybridity-legitimacy-and-internal-and-external-pressures-2025-10-14> (dostęp: 8.02.2026).

⁴⁵ Zob. szerzej: „A timeline of the Yemen conflict”, *Al-Ahram Weekly*, 9 stycznia 2026 r., <https://english.ahram.org.eg/News/560041.aspx> (dostęp: 8.02.2026).

dalszą ekspansję Huti. Głównymi aktorami w ramach tej operacji były Arabia Saudyjska oraz Zjednoczone Emiraty Arabskie. Współcześnie oba regionalne mocarstwa wspierają odmienne ugrupowania – Saudowie stanowią główną siłę wspomagającą rząd Jemenu i prezydenta al-Alimiego, podczas gdy ZEA opowiadają się za południowojemeńskimi separatystami⁴⁶. Oznacza to, że Jemen stał się przestrzenią geopolitycznej rywalizacji już nie tylko między Iranem a jego arabskimi przeciwnikami, lecz także pomiędzy państwami arabskimi dążącymi do projekcji siły w swoim otoczeniu. Jednocześnie Huti, począwszy od wybuchu konfliktu w Okręgu Gazy, podjęli działania zbrojne w postaci (raczej sporadycznych) ataków wymierzonych w cele na terytorium państwa żydowskiego (oficjalnie zawieszonych po wejściu w życie porozumienia rozejmowego w październiku 2025 r.), a także (bardziej niebezpiecznych, gdyż zagrażających stabilności morskich szlaków handlowych) na jednostki morskie przepływające przez Morze Czerwone (w okresie 2023–2025 Huti zaatakowali łącznie 178 statków na Morzu Czerwonym, a ruch jednostek pływających przez Kanał Sueski zmniejszył się aż o 60%)⁴⁷. W konsekwencji również mocarstwa zachodnie podejmowały działania mające ograniczyć potencjał bojowy tego ugrupowania. W okresie od 15 marca do 6 maja 2025 r. USA przeprowadziły operację „Rough Rider” – serię ataków na infrastrukturę i dowództwo Huti. Na mocy zawieszenia broni z 6 maja Huti zobowiązali się do powstrzymania od zamachów na statki amerykańskie (choć nie wyrzekli się wrogości wobec Izraela)⁴⁸. Lokalny konflikt wpisał się w szerszy proces zmian regionalnego układu sił, a utrzymujące się sprzeczności w relacjach Iranu z Izraelem i Stanami Zjednoczonymi podsycają gotowość zaangażowania proirańskich Huti po stronie Teheranu w przypadku eskalacji konfliktu.

Wpływ na regionalny układ sił miał także upadek reżimu Baszara al-Asada w Syrii. Ofensywa zbrojnej opozycji, podjęta w grudniu 2024 r., przyniosła zaskakujący sukces – już po ośmiu dniach partyzanci zajęli Damaszek, armia reżimowa uległa rozkładowi, dotychczasowy prezydent udał się na emigrację do Moskwy, a w Syrii rozpoczęła się budowa nowego reżimu politycznego. Nowi liderzy syryjscy wywodzili się co prawda spośród fundamentalistycznych frakcji walczących w wojnie domowej od 2011 r. z reżimem al-Asada

⁴⁶ W styczniu 2026 r. Południowa Rada Tymczasowa ogłosiła dwuletni okres przejściowy na drodze do niepodległości Jemenu Południowego, co skłoniło Arabię Saudyjską do złożenia kolejnych ofert negocjacyjnych na temat przyszłości Jemenu; zob. ibidem.

⁴⁷ Zob. C. Parker, H. Farouk Mahfouz, „How Egypt is reviving the Suez Canal after maritime attacks sank traffic”, *The Washington Post*, 21 stycznia 2026 r., <https://www.washingtonpost.com/world/2026/01/21/suez-canal-shipping-houthi-attacks/> (dostęp: 8.02.2026).

⁴⁸ J. Adamiak, „Huti: mimo rozejmu z USA, nadal będziemy atakować izraelskie statki”, *Portal Morski*, 8 maja 2025 r., <https://www.portalmorski.pl/prawo-polityka/58133-huti-mimo-rozejmu-z-usa-nadal-bedziemy-atakowac-izraelskie-statki#:~:text=Huti:%20mimo%20rozejmu%20z%20USA%2C%20nadal%20b%C4%99dziemy%20atakowa%C4%87%20izraelskie%20statki%20%7C%20PortalMorski.pl> (dostęp: 8.02.2026).

(Hajat Tahrir asz-Szam, HTS), niemniej ich deklaracje składane po przejęciu władzy wskazywały raczej na pragmatyczne podejście do procesu kształtowania przyszłości państwa syryjskiego. Reżim al-Asada był najbliższym państwowym sojusznikiem Teheranu w regionie, tak więc jego upadek oznaczał znaczne osłabienie potencjału tzw. osi oporu (systemu sojuszy, w ramach których Iran budował swoją strefę wpływów). Przemiany zapoczątkowane w Damaszku w grudniu 2024 r. nie doprowadziły jeszcze do ukształtowania się stabilnego systemu politycznego współczesnej Syrii, ale ograniczenie powiązań politycznych, gospodarczych i wojskowych z Iranem wydaje się trwałym elementem nowego układu sił w regionie (to samo można powiedzieć, jeśli chodzi o kontakty Syrii z Rosją – wsparcie Moskwy dla reżimu al-Asada w trakcie wojny domowej może być istotną przesłanką ograniczającą szanse utrzymania silnych powiązań z Moskwą przez nowe władze kraju). Po zaprzysiężeniu lidera HTS Ahmada Husajna asz-Szary na prezydenta Syrii 29 stycznia 2025 r. nowe władze podjęły działania na rzecz normalizacji stosunków ze światem⁴⁹. Obawy wynikające z niepewności co do kierunku polityki nowych władz w Damaszku w sytuacji, kiedy kierownictwo kraju ma za sobą epizod udziału w fundamentalistycznej rebelii, stopniowo były rozwiewane dzięki pragmatycznemu podejściu do kwestii politycznych i religijnych. Nie zniknęły jednak całkowicie, na terenie Syrii bowiem kilkakrotnie dochodziło do starć sił wiernych nowemu reżimowi z grupami mniejszościowymi – alawitami (w marcu-maju prowadzono walki przeciwko bojówkom alawickim, w kwietniu doszło do ataków na alawitów w rodzinnym mieście Hafiza al-Asada – Karadaha), druzami (walki uliczne z siłami rządowymi w Suwajdzie w sierpniu) czy Kurdami (ofensywa sił rządowych z tureckim wsparciem w październiku w regionie Rakki i Al-Hasaki). Deklaracje przedstawicieli nowych władz przerzucały co prawda odpowiedzialność za akty przemocy na lokalne bojówki, zachowujące ciągle duży zakres autonomii wobec słabości władz centralnych, mogą być one jednak świadectwem istnienia tendencji do siłowego wymuszania lojalności wobec nowej władzy bądź – alternatywnie – fragmentacji struktur wojskowo-politycznych, które wyniosły do władzy nowe elity.

Sytuacja wewnętrzna w Syrii jest na etapie kształtowania się zrębów nowego systemu politycznego oraz współistnienia lokalnych milicji i bojówek, nie zawsze lojalnych w pełni wobec nowej władzy. Północno-wschodnią część kraju opanowały siły kurdyjskie (Powszechne Jednostki Ochrony współpracujące z lokalnymi ugrupowaniami arabskimi w ramach Syryjskich Sił Demokratycznych). Przygraniczne tereny na północnym zachodzie znajdują się ciągle pod kontrolą wojsk tureckich, wprowadzonych tam w celu przeciwdziałania siłom kurdyjskim. Deklaracje na temat zjednoczenia struktur

⁴⁹ Zob. szerzej: D. Gritten, „Ahmed al-Sharaa named Syria's transitional president”, BBC, 31 stycznia 2025 r., <https://www.bbc.com/news/articles/c8d9r0vg6v7o> (dostęp: 8.02.2026).

politycznych i wojskowych pomiędzy władzami w Damaszku a siłami kurdyjskimi pojawiły się w marcu, jednak do końca 2025 r. zapowiedzi te nie zostały zrealizowane, a – jak się wydaje – nieufność ciągle ogranicza zdolność do kompromisu i podjęcia działań na rzecz wspólnego kształtowania przyszłości Syrii. Czynnikiem wpływającym na sytuację wewnętrzną i międzynarodową kraju jest także fakt, iż tereny syryjskie graniczące ze Wzgórzami Golan zostały w trakcie ofensywy HTS zajęte przez Izrael, zmierzający do poszerzenia swojej strefy buforowej. Kwestia konfliktu terytorialnego między Syrią a Izraelem w tej sytuacji wydaje się jeszcze trudniejsza do rozwiązania. Głównym zadaniem władz w Damaszku na forum międzynarodowym obecnie jest normalizacja relacji ze światem i uzyskanie akceptacji dla nowego reżimu politycznego (w 2025 r. państwa arabskie nawiązały z nim kontakty). Także Stany Zjednoczone oraz państwa Europy wydają się zainteresowane ustabilizowaniem Syrii pod rządami nowych elit, zdając sobie sprawę z braku alternatywy (m.in. USA na mocy kolejnych decyzji podejmowanych pomiędzy majem a grudniem zniosły część sankcji nałożonych na poprzedni reżim)⁵⁰.

* * *

Sytuacja w regionie Bliskiego Wschodu ulega dynamicznym przemianom. Dotychczasowy porządek międzynarodowy kruszy się w posadach, nie jest to jednak zjawisko zupełnie nowe. Już od czasów dekolonizacji bowiem społeczne, polityczne i gospodarcze determinanty z dużą siłą kształtują architekturę systemów politycznych poszczególnych państw oraz mechanizmów współpracy międzynarodowej, wywołując co kilka/kilkanaście lat kolejne pytania o stabilność regionu i przewidywalność zachodzących tam procesów. Wnioski z dotychczasowych obserwacji i analiz wskazują, że zmiany porządku międzynarodowego wcale nie muszą oznaczać zwiększenia poziomu bezpieczeństwa i stabilności regionu oraz lepszych warunków do rozwoju.

The Middle East: A year of uncertainty

The key events of 2025 in the Middle East were part of a wider process stemming from the ongoing conflict between Israel and Hamas, which began on 7 October 2023. The main theater of the conflict was the Gaza Strip, serving as the territorial base for Hamas, which has governed this area of the former Palestinian Mandate since 2007. Nevertheless, the connections between the parties and external actors, combined with the existing regional balance of power, meant that local conflicts had broader implications, contributing to a restructuring of the Middle Eastern order. Following the Hamas attack, Israel, under a right-wing government, adopted a policy aimed at the military dismantling of the organization, which is regarded as a terrorist group by

⁵⁰ „Syria sanctions”, U.S. Department of State, <https://www.state.gov/syria-sanctions#:~:text=The%20United%20States%20no%20longer,Syria%20and%20the%20United%20States> (dostęp: 8.02.2026).

a number of Western states. From March to October 2025, an Israeli military offensive sought to limit Hamas's role and influence. Another element of Israel's strategy, aimed at reshaping the balance of power in the region, was the so-called Twelve-Day War: Israel, supported by the United States, undertook military action to curtail Iran's capabilities, targeting sites of military significance, including nuclear research facilities. Combined with the reduction of Hezbollah's operational capacity in Lebanon and the precarious situation of pro-Iranian forces in Iraq, Syria, and Yemen, this placed the so-called "axis of resistance" in a difficult position.

Keywords: the Israel–Hamas war, the Twelve-Day War (the Israel–U.S. war against Iran), Israel, the Gaza Strip, Hamas, Syria, Lebanon, Hezbollah, Iraq, Iran, Yemen, the Houthis, the "Axis of Resistance"

Słowa kluczowe: wojna Izraela z Hamasem, wojna dwunastodniowa (wojna Izraela i USA z Iranem), Izrael, Okręg Gazy, Hamas, Syria, Liban, Hezbollah, Irak, Iran, Jemen, Huti, „oś oporu"